

32008L0115

L 348/98

SLUŽBENI LIST EUROPSKE UNIJE

24.12.2008.

DIREKTIVA 2008/115/EZ EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA**od 16. prosinca 2008.****o zajedničkim standardima i postupcima država članica za vraćanje državljana trećih zemalja s nezakonitim boravkom**

EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o osnivanju Europske zajednice, a posebno njegov članak 63. stavak 3. točku (b),

uzimajući u obzir prijedlog Komisije,

postupajući u skladu s postupkom iz članka 251. Ugovora ⁽¹⁾,

budući da:

- (1) Europsko je vijeće u Tempereu 15. i 16. listopada 1999. uspostavilo usklađen pristup na području imigracije i azila, koji istodobno stvara zajednički sustav azila, zakonsku imigracijsku politiku i borbu protiv nezakonite imigracije.
- (2) Europsko je vijeće u Bruxellesu 4. i 5. studenoga 2004. pozvalo na stvaranje učinkovite politike vraćanja i repatrijacije, koja se temelji na zajedničkim standardima, da se osobe vraćaju na human način uz puno poštovanje njihovih temeljnih prava i dostojanstva.
- (3) Dana 4. svibnja 2005. Odbor ministara Vijeća Europe usvojio je „Dvadeset smjernica o prisilnom povratku”.
- (4) Potrebno je donijeti jasna, pregledna i pravična pravila radi učinkovite politike povratka kao sastavnog dijela dobro vođene migracijske politike.
- (5) Ova bi Direktiva trebala utvrditi vrstu horizontalnih pravila koja se primjenjuju na sve državljane trećih zemalja koji ne ispunjavaju ili koji više ne ispunjavaju uvjete za ulazak, boravak ili boravište u državi članici.
- (6) Države članice osiguravaju da se prestanak nezakonitog boravka državljana trećih zemalja provodi prema pravičnom i transparentnom postupku. Sukladno općim načelima prava EU-a odluke donesene u skladu s ovom Direktivom donose se u svakom pojedinačnom slučaju i na temelju objektivnih kriterija, što znači da bi ocjenjivanje trebalo prelaziti samu činjenicu nezakonitog boravka. Prilikom korištenja standardnih obrazaca za

odluke koje se odnose na povratak, posebno na odluke o vraćanju, ako su donesene, odluke o zabrani ulaska i odluke o odstranivanju, države bi članice trebale poštovati ta načela i u potpunosti se uskladiti s važećim odredbama ove Direktive.

- (7) Naglašena je potreba za sporazumima Zajednice i bilateralnim sporazumima o ponovnom prihvatu kako bi se olakšao postupak povratka. Međunarodna suradnja sa zemljama porijekla u svim fazama postupka povratka preduvjet je postizanja održivog povratka.
- (8) Priznaje se da države članice mogu zakonito vraćati državljane trećih zemalja koji nemaju zakoniti boravak, ako postoji pravičan i učinkovit sustav azila koji u potpunosti poštuje načelo *non refoulement*.
- (9) U skladu s Direktivom Vijeća 2005/85/EZ od 1. prosinca 2005. o minimalnim normama koje se odnose na postupke priznavanja i ukidanje statusa izbjeglica u državama članicama ⁽²⁾, ne bi se trebalo smatrati da državljanin treće zemlje koji je podnio zahtjev za azil u državi članici nezakonito boravi na području te države članice do stupanja na snagu negativne odluke u pogledu zahtjeva ili odluke kojom prestaje njegov ili njezin boravak kao tražitelja azila.
- (10) Ako ne postoje razlozi da se smatra da bi to moglo ugroziti svrhu postupka vraćanja, dobrovoljni bi povratak trebao imati prednost pred prisilnim te bi se trebalo odrediti vrijeme za dobrovoljni odlazak. Produljenje vremena za dobrovoljno odlazak trebalo bi se osigurati kada se to smatra potrebnim zbog posebnih okolnosti u pojedinačnom slučaju. Za poticanje dobrovoljnog povratka države bi članice trebale pružiti veću pomoć za povratak i savjetovanje te na najbolji način koristiti relevantne mogućnosti financiranja koje su na raspolaganju u okviru Europske fonda za povratak.
- (11) Trebalo bi utvrditi minimalna zakonska jamstva za odluke u vezi povratka kako bi se osigurala učinkovita zaštita interesa konkretnih pojedinaca. Osobama koje nemaju dovoljna sredstva trebalo bi osigurati potrebnu pravu pomoć. Države bi članice u svojim nacionalnim zakonodavstvima trebale predvidjeti u kojim se slučajevima pravna pomoć smatra potrebnom.

⁽¹⁾ Mišljenje Europskog parlamenta od 18. lipnja 2008. (još nije objavljeno u Službenom listu) i Odluka Vijeća od 9. prosinca 2008.

⁽²⁾ SL L 326, 13.12.2005., str. 13.

- (12) Položaj državljana trećih zemalja koji borave nezakonito, a njihovo udaljšavanje nije moguće, trebao bi biti reguliran. Osnovne uvjete za njihovo uzdržavanje trebalo bi utvrditi u skladu s nacionalnim zakonodavstvom. Takve bi osobe trebale dobiti pisanu potvrdu kako bi mogle u slučaju upravnih kontrola ili provjera dokazati svoj poseban položaj. Države bi članice trebale imati široku slobodu u odlučivanju u pogledu obrasca i oblika potvrde te bi trebale moći uključiti ga u odluke koje se odnose na povratak prema ovoj Direktivi.
- (13) Korištenje prisilnih mjera trebalo bi biti u skladu s načelima proporcionalnosti i učinkovitosti u pogledu korištenih načina i postavljenih ciljeva. Trebalo bi utvrditi minimalne sigurnosne uvjete za provođenje prisilnog vraćanja, uzimajući u obzir Odluku Vijeća 2004/573/EZ od 29. travnja 2004. organizaciji zajedničkih letova za udaljšavanje, s državnog područja dviju ili više država članica, državljana trećih zemalja protiv kojih su doneseni pojedinačni nalozi za udaljšavanje⁽¹⁾. Državama bi članicama trebalo biti omogućeno da se služe različitim mogućnostima za nadzor prisilnog vraćanja.
- (14) Učinci nacionalnih mjera za vraćanje trebali bi imati europsku dimenziju ustanovljavanjem zabrana ulaska i boravka na području svih država članica. Trajanje zabrane ulaska utvrđuje se s obzirom na sve relevantne okolnosti pojedinačnog slučaja i u pravilu ne bi trebalo biti dulje od pet godina. U tom smislu, posebno bi se trebala uzeti u obzir činjenica da je u pogledu državljanina treće zemlje već doneseno više od jedne odluke ili naloga za udaljšavanje ili da je ušao u područje neke države članice za vrijeme trajanja zabrane ulaska.
- (15) Državama članica bi trebalo biti prepušteno da odluče pretpostavlja li revizija odluka koje se odnose na vraćanje ovlaštenje tijela koje obavlja reviziju da zamijeni raniju odluku o vraćanju vlastitom.
- (16) Korištenje zadržavanja s ciljem udaljšavanja trebalo bi biti ograničeno i sukladno načelu proporcionalnosti u pogledu korištenih načina i postavljenih ciljeva. Zadržavanje je opravdano samo radi pripreme za vraćanje ili provođenje postupka udaljšavanja te ako primjena manje prisilnih mjera ne bi bila dovoljna.
- (17) Sa zadržanim državljanima trećih zemalja trebalo bi se postupati na human i dostojanstven način uz poštovanje njihovih temeljnih prava te u skladu s međunarodnim i nacionalnim pravom. Ne dovodeći u pitanje prethodna uhićenja od strane tijela nadležnih za izvršavanje zakona koja su uređena nacionalnim zakonodavstvom, zadržavanje bi u pravilu trebalo provoditi u specijaliziranim ustanovama za zadržavanje.
- (18) Države članice trebale bi imati brz pristup informacijama o zabranama ulaska koje su izdale druge države članice. Ta razmjena podataka trebala bi se obavljati u skladu s Uredbom (EZ) br. 1987/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. prosinca 2006. o uspostavi, djelovanju i korištenju druge generacije Schengenskog informacijskog sustava (SIS II)⁽²⁾.
- (19) Suradnja između institucija koje su uključene na svim razinama u postupku vraćanja i razmjeni i promicanju najboljih praksi trebala bi pratiti provedbu ove Direktive i osigurati europsku dodanu vrijednost.
- (20) Budući da je cilj ove Direktive, posebno utvrđivanje općih zajedničkih pravila o vraćanju, udaljšavanju, korištenju prisilnih mjera, zadržavanju i zabranama ulaska, ne može biti postignut u zadovoljavajućoj mjeri od strane država članica, a može zbog svog opsega i učinaka biti lakše postignut na razini Zajednice, Zajednica može usvojiti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti, kako je navedeno u članku 5 Ugovora. U skladu s načelom proporcionalnosti, kako je navedeno u tom članku, ova Direktiva ne prelazi ono što je potrebno za postizanje tog cilja.
- (21) Države članice trebale bi provesti ovu Direktivu bez diskriminacije u donosu na spol, rasu, boju, etničko ili društveno podrijetlo, genetske oznake, jezik, vjeroispovijed ili uvjerenja, političko ili drugo mišljenje, pripadnost nacionalnoj manjini, imovinsko stanje, rođenje, invalidnost, starost, ili spolno usmjerenje.
- (22) U skladu s Konvencijom Ujedinjenih naroda o pravima djeteta iz 1989. države bi članice trebale prilikom provedbe ove Direktive posvećivati najveću pozornost „najboljem interesu djeteta”. U skladu s Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda države članice bi trebale prilikom provedbe ove Direktive posvećivati najveću pozornost pravu na obiteljski život.
- (23) Primjena ove Direktive ne dovodi u pitanje obveze koje proizlaze iz Ženevske konvencije o statusu izbjeglica od 28. srpnja 1951., kako je izmijenjena Njujorškim protokolom od 31. siječnja 1967.
- (24) Ova Direktiva poštuje temeljna prava i načela priznata Poveljom Europske unije o temeljnim pravima.

⁽¹⁾ SL L 261, 6.8.2004., str. 28.

⁽²⁾ SL L 381, 28.12.2006., str. 4.

- (25) U skladu s člancima 1. i 2. Protokola o stajalištu Danske koji je priložen Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o osnivanju Europske zajednice, Danska ne sudjeluje u donošenju ove Direktive, ona je ne obvezuje i ne nju se ne primjenjuje. Budući da se ova Direktiva temelji – u mjeri u kojoj je primjenjuje na državljane trećih zemalja koji ne ispunjavaju ili koji više ne ispunjavaju uvjete za ulazak u skladu s Zakonikom o schengenskim granicama ⁽¹⁾ - na schengenskoj pravnoj stečevini prema odredbama glave IV. dijela trećeg Ugovora o osnivanju Europske zajednice, Danska, u skladu s člankom 5. navedenog Protokola odlučuje u roku od šest mjeseci od donošenja ove Direktive, hoće li je provesti u nacionalnom zakonodavstvu.
- (26) U mjeri u kojoj se primjenjuje na državljane trećih zemalja, koji ne ispunjavaju ili više ne ispunjavaju uvjete za ulazak u skladu sa Zakonikom o schengenskim granicama, ova Direktiva predstavlja razvoj odredaba schengenske pravne stečevine u kojoj Ujedinjena Kraljevina ne sudjeluje u skladu s Odlukom Vijeća 2000/365/EZ od 29. svibnja 2000. o zahtjevu Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske za sudjelovanje u pojedinim odredbama schengenske pravne stečevine ⁽²⁾; štoviše, u skladu s člancima 1. i 2. Protokola o stajalištu Ujedinjene Kraljevine i Irske koji je priložen Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o osnivanju Europske zajednice, te ne dovodeći u pitanje članak 4. navedenog Protokola, Ujedinjena Kraljevina ne sudjeluje u donošenju ove Direktive, ona je ne obvezuje i na nju se ne primjenjuje.
- (27) U mjeri u kojoj se primjenjuje na državljane trećih zemalja, koji ne ispunjavaju ili više ne ispunjavaju uvjete za ulazak u skladu sa Zakonikom o schengenskim granicama, ova Direktiva predstavlja razvoj odredaba schengenske pravne stečevine u kojoj Irska ne sudjeluje u skladu s Odlukom Vijeća 2002/192/EZ od 28. veljače 2001. o zahtjevu Irske ⁽³⁾; štoviše, u skladu s člancima 1. i 2. Protokola o stajalištu Ujedinjene Kraljevine i Irske koji je priložen Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o osnivanju Europske zajednice, te ne dovodeći u pitanje članak 4. navedenog Protokola, Irska ne sudjeluje u donošenju ove Direktive, ona je ne obvezuje i na nju se ne primjenjuje.
- (28) U pogledu Islanda i Norveške ova Direktiva predstavlja - u mjeri u kojoj je primjenjuje na državljane trećih zemalja koji ne ispunjavaju ili koji više ne ispunjavaju uvjete za ulazak u skladu s Zakonikom o schengenskim granicama – razvoj odredaba schengenske pravne stečevine u smislu Sporazuma zaključenog između Vijeća Europske unije i Republike Islanda i Kraljevine Norveške

o pridruživanju te dvije države provedbi, primjeni i razvoju schengenske pravne stečevine, koja ulazi u područje iz članka 1. točke C Odluke Vijeća 1999/437/EZ ⁽⁴⁾ o određenim dogovorima za primjenu tog Sporazuma.

- (29) U pogledu Švicarske ova Direktiva predstavlja - u mjeri u kojoj je primjenjuje na državljane trećih zemalja koji ne ispunjavaju ili koji više ne ispunjavaju uvjete za ulazak u skladu s Zakonikom o schengenskim granicama – razvoj odredaba schengenske pravne stečevine u smislu Sporazuma zaključenog između Europske unije, Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o pridruživanju Švicarske Konfederacije provedbi, primjeni i razvoju schengenske pravne stečevine, koja ulazi u područje iz članka 1. točke C Odluke Vijeća 1999/437/EZ u vezi s člankom 3. Odluke Vijeća 2008/146/EZ ⁽⁵⁾ o zaključivanju u ime Europske zajednice tog Sporazuma.
- (30) U pogledu Lihtenštajna Direktiva predstavlja - u mjeri u kojoj je primjenjuje na državljane trećih zemalja koji ne ispunjavaju ili koji više ne ispunjavaju uvjete za ulazak u skladu s Zakonikom o schengenskim granicama – razvoj odredaba schengenske pravne stečevine u smislu Protokola zaključenog između Europske unije, Europske zajednice i Švicarske Konfederacije i Kneževine Lihtenštajna o pridruživanju Kneževine Lihtenštajna Sporazumu između Europske unije, Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o pridruživanju Švicarske Konfederacije provedbi, primjeni i razvoju schengenske pravne stečevine, koja ulazi u područje iz članka 1. točke C Odluke Vijeća 1999/437/EZ u vezi s člankom 3. Odluke Vijeća 2008/261/EZ ⁽⁶⁾ o zaključivanju u ime Europske zajednice o potpisivanju u ime Europske zajednice i o privremenoj primjeni odredaba ovog Protokola,

DONIJELI SU OVU DIREKTIVU:

POGLAVLJE I.

OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Predmet

Ovom se Direktivom utvrđuju zajednički standardi i postupci koji se imaju primjenjivati u državama članicama za vraćanje državljana trećih zemalja koji nemaju zakonit boravak u skladu s temeljnim pravima kao općim načelima prava Zajednice kao i međunarodnog prava, uključujući zaštitu izbjeglica i ljudskih prava.

⁽¹⁾ Uredba (EZ) br. 562/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. ožujka 2006. o uspostavi Zakonika Zajednice o pravilima koja uređuju prekogranično kretanje osoba (Zakonik o schengenskim granicama) (SL L 105, 13.4.2006., str. 1.).

⁽²⁾ SL L 131, 1.6.2000., str. 43.

⁽³⁾ SL L 64, 7.3.2002., str. 20.

⁽⁴⁾ SL L 176, 10.7.1999., str. 31.

⁽⁵⁾ SL L 53, 27.2.2008., str. 1.

⁽⁶⁾ SL L 83, 26.3.2008., str. 3.

Članak 2.

Područje primjene

1. Ova se Direktiva primjenjuje na državljane trećih zemalja koji nezakonito borave na državnom području države članice.

2. Države članice mogu odlučiti da neće primjenjivati ovu Direktivu na državljane trećih zemalja:

(a) kojima je odbijen ulazak u skladu s člankom 13. Zakonika o schengenskim granicama ili koji su uhićeni ili zadržani od strane nadležnih tijela zbog nezakonitog prelaska kopnene, morske ili zračne vanjske granice države članice i koji potom nisu dobili dozvolu ili im nije priznato pravo boravka u toj državi članici;

(b) koji se moraju u skladu s nacionalnim pravom vratiti radi kaznene sankcije ili posljedice kaznene sankcije ili je u pogledu njih pokrenut postupak izručenja.

3. Ova se Direktiva ne primjenjuje na osobe koje imaju pravo prema pravu Zajednice na slobodno kretanje, kako je utvrđeno člankom 2. stavkom 5. Zakonika o schengenskim granicama.

Članak 3.

Definicije

U smislu ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

1. „državljanin treće zemlje” znači svaka osoba koja nije državljanin Unije u smislu članka 7. stavka 1. Ugovora i koja nema na temelju prava Zajednice pravo na slobodno kretanje kako je utvrđeno člankom 2. stavkom 5. Zakonika o schengenskim granicama.

2. „nezakonit boravak” znači nazočnost u području države članice državljanina treće zemlje koji ne ispunjava ili više ne ispunjava uvjete za ulazak iz članka 5. Zakonika o schengenskim granicama ili druge uvjete za ulazak, boravak ili boravište u toj državi članici.

3. „vraćanje” znači postupak vraćanja državljanina treće zemlje – bilo kao dobrovoljno prihvaćanje obveze na povratak ili prisilno – u:

— njegovu ili njezinu državu podrijetla, ili

— državu tranzita u skladu sa sporazumima Zajednice ili bilateralnim sporazumima o ponovnom primitku ili drugim sporazumima, ili

— drugu treću zemlju u koju se konkretni državljanin treće zemlje dobrovoljno odluči vratiti i u kojoj će on ili ona biti prihvaćeni;

4. „odluka o vraćanju” znači upravna ili sudska odluka ili akt u kojem se navodi ili određuje da je boravak državljanina treće zemlje nezakonit i kojim se određuje ili utvrđuje obveza vraćanja;

5. „udaljavanje” znači izvršenje obveze vraćanja, posebno fizički prijevoz iz države članice;

6. „zabrana ulaska” znači upravna ili sudska odluka ili akt kojim se zabranjuju ulazak i boravak na državnom području države članice za određeno vrijeme, zajedno s odlukom o vraćanju;

7. „opasnost od bijega” znači postojanje razloga u konkretnom slučaju koji se temelje na objektivnim kriterijima utvrđenim zakonom, na temelju kojih se može smatrati da državljanin treće zemlje koji je u postupku vraćanja može pobjeći;

8. „dobrovoljni odlazak” znači izvršavanje obveze vraćanja u roku koji je određen u tu svrhu u odluci o vraćanju;

9. „ranjive osobe” znači maloljetnici, maloljetnici bez pratnje, osobe s posebnim potrebama, starije osobe, trudnice, samohrani roditelji s maloljetnom djecom, osobe koje su bile podvrgnute mučenju, silovanju ili drugim oblicima psihološkog, fizičkog i spolnog nasilja.

Članak 4.

Povoljnije odredbe

1. Ova Direktiva ne dovodi u pitanje povoljnije odredbe:

(a) bilateralnih i multilateralnih sporazuma između Zajednice ili Zajednice i njezinih država članica i jedne ili više trećih zemalja;

(b) bilateralnih i multilateralnih sporazuma između jedne ili više država članica i jedne ili više trećih zemalja.

2. Ova Direktiva ne dovodi u pitanje nijednu odredbu koja bi bila povoljnija za državljanina treće zemlje a koja je utvrđena pravnom stečevinom Zajednice u vezi imigracije i azila.

3. Ova Direktiva ne dovodi u pitanje prava država članica da donose i zadrže odredbe koje su povoljnije za osobe na koje se primjenjuju, ako su te odredbe u skladu s Direktivom.

4. U pogledu državljana trećih zemalja koji su izuzeti iz područja primjene ove Direktive u skladu s člankom 2. stavkom 2. točkom (a), države članice:

- (a) osiguravaju da njihov položaj i razina zaštite ne budu manje povoljni nego što je to u članku 8. stavku 4. i 5. (ograničenja primjene prisilnih mjera), članku 9. stavku 2. točki (a) (odgoda udaljavanja), članku 14. stavku 1. točki (b) i (d) (hitna zdravstvena zaštita i uzimanje u obzir potreba ranjivih osoba), te članka 16. i 17. (uvjeti zadržavanja), te
- (b) poštuju načelo *non refoulement*.

Članak 5.

Non refoulement, najbolji interes djeteta, pravo na obiteljski život i zdravstveno stanje

Države članice prilikom provedbe ove Direktive uzimaju u obzir:

- (a) najbolji interes djeteta;
- (b) pravo na obiteljski život;
- (c) zdravstveno stanje konkretnog državljanina treće zemlje,

te poštuju načelo *non refoulement*.

POGLAVLJE II.

PRESTANAK NEZAKONITOG BORAVKA

Članak 6.

Odluka o vraćanju

1. Države članice izdaju odluku o vraćanju u pogledu svakog državljanina treće zemlje koji nezakonito boravi na njihovom državnom području, ne dovodeći u pitanje iznimke iz stavaka od 2. do 5.

2. Državljeni treće zemlje koji nezakonito borave na državnom području države članice a imaju valjanu dozvolu boravka ili drugo odobrenje koje im omogućuje pravo na boravak koju je izdala druga država članica, moraju bez odgode otići na državno područje te druge države članice. U slučaju da državljanin treće države na kojeg se ovaj zahtjev odnosi ne postupi u skladu s ovom odredbom, te u slučaju kad se njegov odlazak zahtijeva odmah iz razloga javnog poretka ili javne sigurnosti, primjenjuje se stavak 1.

3. Države članice mogu se suzdržati od izdavanja odluke o vraćanju državljaninu treće zemlje koji nezakonito boravi na njihovom državnom području, ako konkretnog državljanina treće zemlje preuzme druga država članica prema bilateralnom

sporazumu ili dogovorima koji važe na dan stupanja na snagu ove Direktive. U tom slučaju država članica koja je preuzela konkretnog državljanina treće zemlje primjenjuje stavak 1.

4. Država članica može u svako doba odlučiti izdati neovisnu boravišnu dozvolu ili drugo odobrenje kojim se omogućuje pravo na boravak zbog suosjećanja, humanitarnih ili drugih razloga državljaninu treće zemlje koji nezakonito boravi u njihovom području. U tom se slučaju ne izdaje odluka o vraćanju. Ako je odluka o vraćanju već izdana, ukida se ili se suspendira za vrijeme trajanja boravišne dozvole ili drugog odobrenja koje omogućuje pravo na boravak.

5. Ako se protiv državljanin treće zemlje koji nezakonito boravi na državnom području države članice provodi postupak produljenja njegove ili njezine boravišne dozvole ili drugog odobrenja koje omogućuje pravo na boravak, ta se država članica suzdržava od izdavanja odluke za vraćanje, do završetka postupka koji je u tijeku, ne dovodeći u pitanje stavak 6.

6. Ova Direktiva ne sprječava države članice od donošenja odluke o prestanku zakonitog boravka zajedno s odlukom o vraćanju i/ili odlukom o udaljavanju i/ili zabrani ulaska u jedinstvenoj upravnoj ili sudskoj odluci ili aktu, kako je predviđeno nacionalnim zakonodavstvom, ne dovodeći u pitanje postupne sigurnosne mjere iz poglavlja III. i prema drugim mjerodavnim odredbama prava Zajednice i nacionalnog prava.

Članak 7.

Dobrovoljni odlazak

1. U odluci o vraćanju naznačuje se vrijeme potrebno za dobrovoljni odlazak koje iznosi između sedam i trideset dana, ne dovodeći u pitanje iznimke iz stavaka 2. i 4. Države članice mogu u svojim nacionalnim zakonodavstvima odrediti da se to vrijeme određuje samo na temelju zahtjeva konkretnog državljanina treće zemlje. U tom slučaju države članice obavješćuju konkretne državljanine trećih zemalja o mogućnosti podnošenja takvog zahtjeva.

Vrijeme iz podstavka 1. ne isključuje mogućnost da konkretni državljani trećih zemalja odu ranije.

2. Ako je to potrebno, države članice produljuju vrijeme za dobrovoljni odlazak za odgovarajuće razdoblje, uzimajući u obzir posebne okolnosti pojedinačnog slučaja, kao što su dužina boravka, djeca koja pohađaju školu i postojanje obiteljskih i društvenih veza.

3. Određene obveze čiji je cilj sprječavanje opasnosti od bijega, kao što je redovno javljanje tijelima, polog odgovarajućeg novčanog jamstva, dostava dokumenata ili obveza boravka u određenom mjestu, mogu se odrediti tijekom vremena za dobrovoljni odlazak.

4. Ako postoji opasnost od bijega ili ako je zahtjev za zakonit boravak odbijen kao očigledno neutemeljen ili lažan, ili ako konkretna osoba predstavlja opasnost za javni poredak, javnu sigurnost ili nacionalnu sigurnost, države članice mogu se suzdržati od odobravanja vremena za dobrovoljni odlazak ili mogu odobriti vrijeme kraće od sedam dana.

Članak 8.

Udaljavanje

1. Države članice poduzimaju potrebne mjere za izvršenje odluke o vraćanju, ako nije odobreno vrijeme za dobrovoljni odlazak u skladu s člankom 7. stavkom 4. ili ako obveza vraćanja nije izvršena u vremenu za dobrovoljni odlazak, odobren u skladu s člankom 7.

2. Ako je država članica odobrila u skladu s člankom 7. vrijeme za dobrovoljni odlazak, odluka o vraćanju može se izvršiti samo nakon proteka tog vremena, osim ako se pojavi opasnost iz članka 7. stavka 4. tijekom tog vremena.

3. Države članice mogu donijeti posebne upravne ili sudske odluke ili akte u kojima se nalaže udaljavanje.

4. Kada države članice – kao posljednje sredstvo – primjenjuju prisilne mjere za provođenje udaljavanja državljanina treće zemlje koji se opire udaljavanju, takve su mjere proporcionalne i ne prekoračuju razumnu silu. One se provode na način predviđen nacionalnim zakonodavstvom u skladu s temeljnim pravima i uz poštovanje dostojanstva i fizičkog integriteta konkretnog državljanina treće zemlje.

5. Prilikom udaljavanja u zračnom prostoru, države članice uzimaju u obzir Zajedničke smjernice o sigurnosnim odredbama za zajedničko udaljavanje u zračnom prostoru koje su priložene Odluci 2004/573/EZ.

6. Države članice osiguravaju učinkovit sustav nadzora prisilnog vraćanja.

Članak 9.

Odgoda udaljavanja

1. Države članice odgađaju udaljavanje:

(a) ako bi to kršilo načelo *non refoulement*;

(b) za vrijeme trajanja suspenzivnog učinka odobrenog u skladu s člankom 13. stavkom 2.

2. Države članice mogu odgoditi udaljavanje na određeno vrijeme uzimajući u obzir posebne okolnosti pojedinačnog slučaja. Države članice posebno uzimaju u obzir:

(a) fizičko i duševno stajanje državljanina treće zemlje;

(b) tehničke razloge kao što je nemogućnost prijevoza ili neizvedivost udaljavanja zbog nedostatka identifikacijskih podataka.

3. Ako je udaljavanje odgođeno prema stavcima 1. i 2., obveze iz članka 7. stavka 3. mogu biti izrečene u pogledu konkretnog državljanina treće zemlje.

Članak 10.

Vraćanje i udaljavanje maloljetnika bez pratnje

1. Prije izdavanja odluke o vraćanju u pogledu maloljetnika bez pratnje, dodjeljuje se pomoć odgovarajućih tijela koja nisu tijela koja izvršavaju prisilno vraćanje, uzimajući u obzir najbolji interes djeteta.

2. Prije udaljavanja maloljetnika bez pratnje s državnog područja države članice, tijela te države članice se uvjeravaju da će on ili ona biti vraćeni članu njegove ili njezine obitelji, imenovanom skrbniku ili odgovarajućoj prihvatnoj ustanovi u državi povratka.

Članak 11.

Zabrana ulaska

1. Odlukama o vraćanju pridodaje se zabrana ulaska:

(a) ako nije odobreno vrijeme za dobrovoljni odlazak; ili

(b) ako nije poštovana obveza vraćanja.

U drugim se slučajevima odlukama o vraćanju može pridodati zabrana ulaska.

2. Trajanje zabrane ulaska utvrđuje se u pogledu svih relevantnih okolnosti pojedinačnog slučaja i u pravilu ne prelazi pet godina. Međutim, može biti duža od pet godina, ako državljanin treće zemlje predstavlja ozbiljnu opasnost za javni poredak, javnu sigurnost ili nacionalnu sigurnost.

3. Države članice razmatraju ukidanje ili suspenziju zabrane ulaska kada državljanin treće zemlje na kojega se zabrana ulaska odnosi u skladu sa stavkom 1 podstavkom 2. može dokazati da je on ili ona napustio državno područje države članice u potpunosti poštujući odluku o vraćanju.

Na žrtve trgovine ljudima koji imaju boravišnu dozvolu prema Direktivi Vijeća 2004/81/EZ od 29. travnja 2004. o boravišnoj dozvoli izdanoj državljanima trećih zemalja koji su žrtve trgovine ljudima ili koji su korišteni za djelovanja kojima se omogućuje nezakonita imigracija, koji surađuju s nadležnim tijelima ⁽¹⁾, zabrana ulaska se ne primjenjuje, ne dovodeći u pitanje stavak 1. podstavak 1. točku (b), ako konkretni državljanin treće zemlje ne predstavlja opasnost za javni poredak, javnu sigurnost ili nacionalnu sigurnost.

Države članice mogu se suzdržati od izdavanja, ukidanja ili suspenzije zabrane ulaska u pojedinačnim slučajevima iz humanitarnih razloga.

Države članice mogu ukinuti ili suspendirati zabranu ulaska u pojedinačnom slučaju ili nekim vrstama slučajeva iz drugih razloga.

4. Kada država članica razmatra izdavanje boravišne dozvole ili drugog odobrenja koje omogućuje pravo na boravak državljaninu treće zemlje na kojeg se odnosi zabrana ulaska koja je izdana u drugoj državi članici, ona se najprije savjetuje s državom članicom koja je izdala zabranu ulaska te uzima u obzir njezine interese u skladu s člankom 25. Konvencije o provedbi Schengenskog sporazuma ⁽²⁾.

5. Stavci od 1. do 4. primjenjuju se ne dovodeći u pitanje pravo na međunarodnu zaštitu, kako je definirana člankom 2. točkom (a) Direktive Vijeća 2004/83/EZ od 29. travnja 2004. o minimalnim normama za kvalifikaciju i status državljanina treće zemlje ili osoba bez državljanstva kao izbjeglica ili osoba kojima je na drugi način potrebna međunarodna zaštita te o sadržaju odobrene zaštite ⁽³⁾ u državama članicama.

POGLAVLJE III

POSTUPOVNI SIGURNOSNI UVJETI

Članak 12.

Obrazac

1. Odluke o vraćanju te odluke o zabrani ulaska i odluke o udaljavanju, ako su izdane, izdaju se u pisanom obliku te sadrže stvarne i pravne razloge, kao i podatke o raspoloživim pravnim lijekovima.

Podaci o činjenicama mogu biti ograničeni ako nacionalno pravo omogućava ograničenje prava na informacije, posebno zbog očuvanja nacionalne sigurnosti, obrane, javne sigurnosti te zbog sprječavanja, istrage, otkrivanja i progona za kaznena djela.

⁽¹⁾ SL L 261, 6.8.2004., str. 19.

⁽²⁾ SL L 239, 22.9.2000., str. 19.

⁽³⁾ SL L 304, 30.9.2004., str. 12.

2. Države članice na zahtjev osiguravaju pisani ili usmeni prijevod glavnih dijelova odluke o vraćanju iz stavka 1., uključujući podatke o raspoloživim pravnim lijekovima na jeziku koji državljanin treće zemlje razumije ili se opravdano može pretpostaviti da razumije.

3. Države članice mogu odlučiti da ne primjenjuju stavak 2. na državljanu treće zemlje koji su nezakonito ušli na državno područje države članice i koji su potom dobili odobrenje ili pravo boravka u toj državi članici.

U tom slučaju odluke u vezi povratka iz stavka 1., izdaju se na standardnom obrascu, sukladno nacionalnom zakonodavstvu.

Države članice stavljaju na raspolaganje opće informacije koje objašnjavaju glavne dijelove standardnog obrasca na najmanje pet jezika od onih koje nezakoniti migranti koji ulaze u državu članicu najčešće koriste ili razumiju.

Članak 13.

Pravni lijekovi

1. Konkretni državljanin treće zemlje ima pravo na učinkovit pravni lijek žalbe ili preispitivanja odluke u vezi povratka, kako je navedeno u članku 12. stavku 1., pred nadležnim sudskim ili upravnim tijelom ili nadležnim tijelom koje je sastavljeno od članova koji su nepristrani i nezavisni.

2. Tijelo iz stavka 1. ima ovlaštenje preispitati odluke u vezi s povratkom, kako je navedeno u članku 12. stavku 1., uključujući mogućnosti privremene suspenzije njezinog izvršenja, osim ako je privremena suspenzija već u tijeku prema nacionalnom zakonodavstvu.

3. Konkretni državljanin treće zemlje ima pravo na pravni savjet, zastupanje te, ako je potrebno, pomoć prevođenja.

4. Države članice osiguravaju da je omogućena potrebna pravna pomoć i/ili zastupanje na zahtjev i bez naknade u skladu s mjerodavnim nacionalnim zakonodavstvom, ili pravilima o pravnoj pomoći, te mogu odrediti da za takvu besplatnu pravnu pomoć i/ili zastupanje vrijede uvjeti iz članka 15. stavaka od 3. do 6. Direktive 2005/85/EZ.

Članak 14.

Sigurnosni uvjeti prije vraćanja

1. Države članice, osim u slučajevima iz članaka 16. i 17., osiguravaju da se sljedeća načela uzimaju u obzir u najvećoj mogućoj mjeri u pogledu državljanina trećih zemalja tijekom razdoblja određenog za dobrovoljni odlazak u skladu s člankom 7. te tijekom vremena za koje je udaljavanje odgođeno u skladu s člankom 9.:

- (a) jedinstvo obitelji s članovima obitelji koji se nalaze na njihovom državnom području;
- (b) da je osigurana hitna zdravstvena zaštita i osnovno liječenje;
- (c) maloljetnicima se osigurava pristup osnovnom obrazovnom sustavu, ovisno u duljini trajanja njihovog boravka;
- (d) uzimaju se u obzir posebne potrebe ranjivih osoba.

2. Države članice izdaju osobama iz stavka 1. pisanu potvrdu u skladu s nacionalnim zakonodavstvom da se vrijeme za dobrovoljni odlazak produkuje u skladu s člankom 7. stavkom 2. ili da se odluka o vraćanju privremeno neće izvršiti.

POGLAVLJE IV.

ZADRŽAVANJE U SVRHU UDALJAVANJA

Članak 15.

Zadržavanje

1. Ako u konkretnom slučaju nije moguće primijeniti dostatne a manje prisilne mjere, države članice mogu samo zadržati državljanina treće zemlje u pogledu kojeg se provodi postupak vraćanja kako bi pripremile povratak i/ili provele postupak vraćanja, posebno kada:

- (a) postoji opasnost od bijega; ili
- (b) konkretni državljanin treće zemlje izbjegava ili ometa pripreme postupka za vraćanje ili udaljavanje.

Svako zadržavanje može trajati ono vrijeme koje je najmanje potrebno, a trajati tako dugo koliko traje postupak udaljavanja, a treba se provesti uz dužnu pozornost.

2. Zadržavanje određuje upravno ili sudsko tijelo.

Zadržavanje se određuje u pisanom obliku navodeći stvarne i pravne razloge.

Kada zadržavanje određuju upravna tijela, države članice:

- (a) osiguravaju da se odredi brzo sudsko ispitivanje i donošenje odluke o zakonitosti zadržavanja, u najkraćem mogućem roku od početka zadržavanja;
- (b) ili priznaju državljaninu treće zemlje pravo da pokrene postupak u kojem će se odlučivati o zakonitosti zadržavanja brzim sudskim ispitivanjem koji će se provesti u najkraćem

mogućem roku od pokretanja postupka. U tom slučaju države članice bez odgode obavješćuju konkretnog državljanina treće zemlje o mogućnosti pokretanja takvog postupka.

Konkretni državljanin treće zemlje pušta se bez odgode ako zadržavanje nije zakonito.

3. U svakom slučaju, zadržavanje se preispituje u razumnim vremenskim razmacima bilo na zahtjev konkretnog državljanina treće zemlje ili po službenoj dužnosti. U slučaju da je produženo vrijeme zadržavanja, preispitivanje nadzire sudsko tijelo.

4. Ako iz pravnih ili drugih razloga više ne postoji mogućnost za udaljavanje ili ne postoje uvjeti iz stavka 1., zadržavanje više nije opravdano te se konkretna osoba bez odgode pušta.

5. Zadržavanje traje dok se ispune uvjeti iz stavka 1. te je potrebno osigurati uspješno udaljavanje. Svaka država članica utvrđuje vrijeme zadržavanja, a koje ne smije prelaziti šest mjeseci.

6. Države članice ne smiju produžavati vrijeme iz stavka 5., osim za određeno vrijeme koje ne prelazi daljnjih dvanaest mjeseci u skladu s nacionalnim pravom u slučajevima kada je vjerojatno da će usprkos svim njihovim opravdanim naporima akcija udaljavanja trajati dulje zbog:

- (a) nedostatka suradnje konkretnog državljanina treće zemlje; ili
- (b) kašnjenju u dobivanju potrebne dokumentacije iz trećih zemalja.

Članak 16.

Uvjeti za zadržavanje

1. Zadržavanje se u pravilu provodi u posebnim ustanovama za zadržavanje. Kada država članica ne može osigurati smještaj u posebnoj ustanovi za zadržavanje te je smještaj prisiljena organizirati u redovnom zatvoru, državljanin trećih zemalja koji su zadržani, odvajaju se od redovnih zatvorenika.

2. Zadržani državljanin trećih zemalja mogu na zahtjev kontaktirati zakonske zastupnike, članove obitelji i nadležna konzularna tijela.

3. Posebna se pažnja posvećuje slučajevima s ranjivim osobama. Osiguravaju se hitna zdravstvena zaštita i osnovno liječenje.

4. Mjerodavne i nadležne nacionalne, međunarodne i nevladine organizacije i tijela imaju mogućnost posjećivati ustanove za zadržavanje iz stavka 1. u onoj mjeri u kojoj se koriste za zadržavanje državljana trećih zemalja u skladu s ovim poglavljem. Za takve se posjete može zahtijevati odobrenje.

5. Državljanima trećih zemalja koji su zadržani sustavno se daju informacije koje objašnjavaju pravila koja vrijede u tim institucijama i koja utvrđuju njihova prava i obveze. Te informacije uključuju i informacije o njihovim ovlaštenjima prema nacionalnom pravu na kontaktiranje organizacija i tijela iz stavka 4.

Članak 17.

Zadržavanje maloljetnika i obitelji

1. Maloljetnici bez pratnje i obitelji s maloljetnicima zadržavaju se samo kao posljednja mjera i na najkraće moguće vrijeme.

2. Zadržanim obiteljima koje čekaju udaljavanje osigurava se odvojeni smještaj koji osigurava privatnost.

3. Zadržani maloljetnici imaju mogućnost uključivanja u slobodne aktivnosti, uključujući igru i rekreativne aktivnosti primjerene njihovoj dobi a ovisno o duljini boravka, imaju pristup obrazovanju.

4. Maloljetnicima bez pratnje osigurava se, u mjeri u kojoj je to moguće, smještaj u ustanovama koje imaju osoblje i mogućnosti koji uzimaju u obzir potrebe njihove dobi.

5. Najviše će se uzimati u obzir najbolji interesi djeteta u smislu zadržavanja maloljetnika koji čekaju udaljavanje.

Članak 18.

Hitni slučajevi

1. U slučajevima kada iznimno velik broj državljana trećih zemalja koji se vraća predstavlja nepredviđeno veliki teret za mogućnosti institucija za zadržavanje države članice ili za njezino upravno ili pravosudno osoblje, ta država članica može, sve dok takvo izvanredno stanje traje, odlučiti dozvoliti vrijeme za sudske ispitivanje dulje od onoga koje je predviđeno stavkom 2. podstavkom 15. te poduzeti hitne mjere u pogledu uvjeta zadržavanja koje odstupaju od onih iz članka 16. stavka 1. i članka 17. stavka 2.

2. Kada država članica poduzima takve izvanredne mjere, o tome obavješćuje Komisiju. Također obavješćuje Komisiju čim razlozi za primjenu tih izvanrednih mjera prestanu postojati.

3. Ništa iz ovog članka ne tumači se na način da države članice smiju odstupati od svojih općih obveza da poduzimaju odgovarajuće mjere, opće ili posebne, kako bi osigurale ispunjenje svojih obveza prema ovoj Direktivi.

POGLAVLJE V.

ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 19.

Izvjestavanje

Komisija izvještava svake tri godine Europski parlament i Vijeće o primjeni ove Direktive u državama članicama te, ako je potrebno, predlaže izmjene.

Komisija po prvi put izvještava do 24. prosinca 2013. i usredotočuje se pri tome posebno na primjenu članka 11., članka 13. stavka 4. i članka 15. u državama članicama. U vezi s člankom 13. stavkom 4. Komisija posebno ocjenjuje dodatne financijske i upravne učinke u državama članicama.

Članak 20.

Prenošenje

1. Države članice donose zakone i druge propise potrebne za usklađivanje s ovom Direktivom do 24. prosinca 2010. U vezi s člankom 13. stavkom 4., države članice donose zakone i druge propise potrebne za usklađivanje s ovom Direktivom do 24. prosinca 2011. Također dostavljaju Komisiji tekst tih mjera.

Kada države članice usvajaju te mjere, one moraju sadržavati uputu na ovu Direktivu ili im takva uputa mora biti priložena prilikom službene objave. Načine upućivanja određuju države članice.

2. Države članice dostavljaju Komisiji glavne odredbe nacionalnog zakonodavstva koje su donijele u području koje pokriva ova Direktiva.

Članak 21.

Odnos sa Schengenskom konvencijom

Ova Direktiva zamjenjuje članke 23. i 24. Konvencije o provedbi Schengenskog sporazuma.

Članak 22.

Stupanje na snagu

Ova Direktiva stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

*Članak 23.***Adresati**

Ova je Direktiva upućena državama članicama u skladu s Ugovorom o osnivanju Europske zajednice.

Sastavljeno u Strasbourgu 16. prosinca 2008.

Za Europski parlament
Predsjednik
H.-G. PÖTTERING

Za Vijeće
Predsjednik
B. LE MAIRE
